

העותר:

א

אזרח גיניאה ביסאו

ע"י ב"כ עוה"ד יונתן ברמן ו/או נעמי לבנקרון ו/או עדי וילינגר
ממוקד סיוע לעובדים זרים
רח' החשמל 33, תל-אביב 65117
טל': 03 - 5602530 ; פקס: 03 - 5605175
טל' נייד: 3008035-054

נ ג ד

המשיב:

משרד הפנים

ע"י פרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי)

עתירה מנהלית

בית המשפט הנכבד יתבקש להורות למשיב להאריך את תוקף החלטת השחרור של העותר ולהימנע ממעצרו, וזאת עד למועד הסדרת מסמכי נסיעה, שיאפשרו את יציאתו מישראל.

יודגש, כי עתירה זו אינה תוקפת את צו ההרחקה שניתן על העותר, כי אם את סירוב ממונה ביקורת הגבולות להאריך את תקופת שחרורו של העותר ממשמורת. העותר אינו מתנגד להרחקתו מישראל לאחר שיונפקו המסמכים הדרושים, וכפי שיובהר בהמשך משתף פעולה באופן מלא עם הצעדים לקידום הרחקתו מישראל.

הפרטים העובדתיים המפורטים בעתירה זו נתמכים בתצהירו של העותר, המצ"ב ומסומן ע/1. כן נתמכים הפרטים העובדתיים שבעתירה בתצהירה של גב' נורית וורגפט, אזרחית ישראל, שביתה משמש לעותר חלופת משמורת מאז שחרורו ממשמורת ביום 13.2.2006, המצ"ב ומסומן ע/2.

מבוא

1. עניינה של עתירה זו בהחלטת המשיב להימנע מהארכת החלטת השחרור של העותר, אזרח גינאה ביסאו, שזה עתה מלאו לו 18 שנים, ושבילה פרק זמן של כשלושה חודשים במעצר, אשר במהלכו לא ניתן היה להרחיקו מטעמים אובייקטיביים שאינם נוגעים למידת שיתוף הפעולה מצידו. בתום שלושה חודשי מעצר שוחרר על ידי בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין (להלן – **בית הדין**) בהתאם לסעיפים 13 ו-13(א) (4 ו-13(ב)(1) לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (להלן – **חוק הכניסה לישראל**) (שחרור בשל החזקה במשמורת במשך למעלה מ-60 ימים בהעדר אפשרות לגרש). אף עתה, בשל אותם טעמים, אין כל אפשרות להרחיקו.
2. יובהר כבר בפתח עתירה זו – העותר אינו מבקש לבטל את צו ההרחקה שניתן עליו, והוא אינו מתנגד להרחקתו כאשר ניתן יהיה לעשות כן. עניינה של עתירה זו אינו אלא בסירוב משרד הפנים להאריך את תקופת שחרורו ממעצר, המסתיימת ביום 31.12.2006. בהעדר אפשרות לצאת את הארץ, משמעות החלטת המשיב היא כי העותר יוחזר למעצר חסר תכלית וחסר תוחלת לפרק זמן לא מוגדר, מבלי שהדבר יקדם במאום את הרחקתו מישראל.
3. כפי שיפורט בהרחבה בהמשך, העותר הוא אזרח גינאה ביסאו, מדינה לה אין יחסים דיפלומטיים עם ישראל, שנעצר בעודו קטיין. הוא הוחזק במשמורת, ובסופו של דבר **שוחרר על ידי בית הדין לביקורת משמורת, אשר הכיר בקיומה של מניעה אובייקטיבית להנפקת מסמכי נסיעה עבור העותר, והכיר בכך שהעיכוב בהרחקתו של העותר לא נגרם בשל העדר שיתוף פעולה מצידו**. מאז שחרורו של העותר ממשמורת הוא מקיים את כל תנאי שחרורו, נמנע מלעבוד שלא כדין, מתייצב כנדרש בתחנת משטרת ההגירה ומתגורר בכתובת שנמסרה למשטרה – ביתה של גב' נורית וורגפט, אזרחית ישראל, שניאותה להציע את ביתה כחלופת משמורת, ברח' הציונות 7 בירושלים.
4. העותר שיתף פעולה עם הרשויות ועשה כל שנדרש על ידם. לא היה דבר שביקשו ממנו הרשויות לבצע לצורך קידום הרחקתו ושלא ביצע. עוד בהיותו במעצר חתם על המסמכים שהציגה בפניו משטרת ההגירה לצורך הנפקת מסמכי נסיעה עבורו, רואיין על ידי נציגי "הצלב האדום" ורואיין על ידי נציג ארגון ההגירה הבינלאומי (IOM), במטרה לאפשר למדינה לקדם הנפקתם של מסמכי נסיעה עבורו, שיאפשרו לו לצאת את הארץ. חרף כל זאת לא עלה בידי המדינה לקדם את הנפקתם של מסמכי נסיעה עבורו.
5. בהעדר יכולת להרחיקו, ומשבא למסקנה כי העדר האפשרות להרחיקו מישראל אינו תוצאה של חוסר שיתוף פעולה מצידו, החליט בית הדין לשחררו בחודש פברואר 2006. מאז שחרורו של העותר ממשמורת דבר לא השתנה, והעילה שעמדה בבסיס שחרורו עודנה שרירה וקיימת. מאז, כפי שיפורט בהמשך, עשו העותר וגב' נורית וורגפט מאמצים להביא להנפקתו של דרכון מגינאה ביסאו, אולם עד כה מאמצים אלה לא צלחו.

במהלך כל אותה תקופה לא ברור האם המדינה נקטה במהלכים כלשהם כדי להביא להנפקת מסמכי נסיעה עבורו, אולם ככל שנקטה באמצעים כאלה, נראה כי אלה לא נשאו פרי.

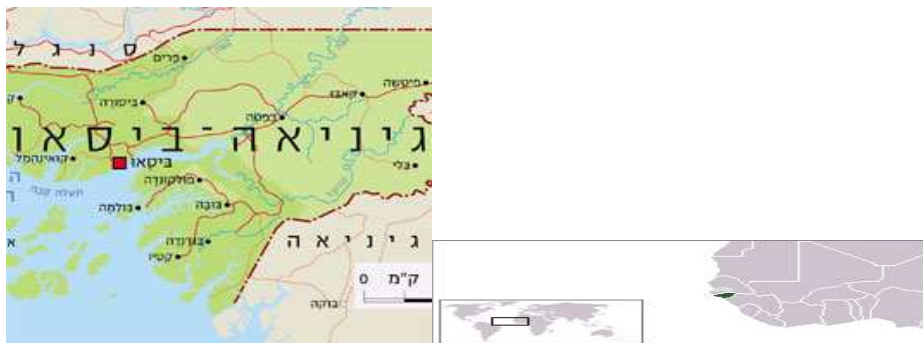
6. עד היום לא הצליחה המדינה להביא להנפקתו ולו של דרכון אחד או תעודת נסיעה אחת עבור אזרחי גינאה ביסאו הנמצאים בישראל. למיטב ידיעתנו, איש מבין אזרחי גינאה ביסאו, חמישה במספר, הנמצאים בארץ, לא הצליח להביא להנפקת מסמכי נסיעה בעצמו בעודו בארץ.

7. על אף כל האמור, משוכנע המשיב כי בידי העותר "דרך סודית", שאינה ידועה לרשויות המדינה, להביא להנפקתם של מסמכי נסיעה שבאמצעותם ניתן יהיה לגרשו מישראל, או "נתיב יציאה סודי" מישראל, שדרכו יוכל להעלים. לפיכך החליט המשיב, לאחר פרק זמן של כעשרה חודשים מאז שוחרר העותר ממשמורת, כי אין מקום להאריך את תקופת שחרורו. במקביל מסרב המשיב להבהיר אילו צעדים קונקרטיים נוספים על העותר לנקוט לשם קידום הרכותו מישראל, והוא מסתפק בדרישה הכללית, כי העותר ייצא את הארץ, אף על פי שהוא יודע שהדבר אינו אפשרי לעת הזו. משמעות ההחלטה להימנע מהארכת תקופת השחרור היא החזרתו של העותר למשמורת שלא תקדם במאום את הרכותו.

העובדות הצריכות לעניין

גינאה ביסאו וחמשת אזרחיה הנמצאים בישראל

8. גינאה ביסאו היא מדינה קטנה במערב אפריקה, שבה השפה המקומית היא פורטוגזית, ושאוכלוסייתה מונה פחות משני מיליון איש.

9. מדובר במדינה קטנה, ענייה ונחשלת, שמרבית אוכלוסייתה כפרית. אין בה תשתיות מודרניות, אין לה אתר אינטרנט שבו ניתן למצוא דרכי התקשרות עם רשויות המדינה, והפנייה בה אל הרשויות נעשית בעל פה.

10. ישראל וגינאה ביסאו אינן מקיימות יחסים דיפלומטיים כלשהם. אין לגינאה ביסאו נציגות דיפלומטית בישראל, ועל כן אין אפשרות להנפיק עבור אזרחי גינאה הנמצאים בישראל מסמכים מזהים, דרכונים או תעודות מעבר.

11. למיטב ידיעתנו, בישראל מצויים חמישה אזרחי גיניאה ביסאו בלבד – העותר וארבעה נוספים. שניים מתוך הארבעה הם בעלי מעמד פליט, ומחזיקים בדרכוני גיניאה ביסאו, אשר הונפקו על ידם במדינת מוצאם לפני שעזבו אותה. השניים האחרים אינם בעלי דרכונים או תעודות מזהות אחרות.

12. למיטב ידיעתנו, מעולם לא הצליחו הרשויות בישראל להנפיק עבור אזרח גיניאה ביסאו דרכון או מסמך נסיעה שיאפשר את גירושו. כמו כן, למיטב ידיעתנו, מעולם לא הצליח אזרח גיניאה ביסאו השוהה בישראל להשיג, בעודו בארץ, מסמכי נסיעה.

13. יוער, כי המשיב במגעיו עם אזרחי **גיניאה ביסאו** נוהג לבלבל אותם עם אזרחי **גיניאה קונאקרי**, מדינה אחרת, שכמה עשרות מאזרחיה נמצאים בישראל ומחזיקים במעצר. הערה זו נזכרת כאן רק על מנת להסב את תשומת לב בית המשפט מבעוד מועד, נוכח ההנחה הסבירה, כי המשיב ישגה גם במסגרת תגובתו לעתירה זו, ויציג נתונים הנוגעים לאזרחי **גיניאה קונאקרי** השוהים בישראל, שאין להם כל רלוונטיות לעניינו של העותר.

עניינו של העותר

14. העותר נולד ביום 13.10.1988 למשפחה מוסלמית בעיר הבירה של גיניאה ביסאו. כשהיה בן שבע שנים נפטרה אימו ממחלה. באותה שנה נשלח העותר על ידי משפחתו ל"בית ספר" מוסלמי בכפר סמוך לעיר הבירה, שם שימש כעבד ושם חווה התעללות פיזית קשה מידי השיח', שניהל את "בית הספר" לילדים-עבדים. באותו "בית ספר" לא התקיימו לימודים כסדרם, והילדים בילו את רוב זמנם בעבודה עבור השיח' כרועים, קבצנים וחקלאים. העותר הועבד כרועה.

15. בהמשך, בהיותו בן 13, הצטרף העותר לקבוצות של צעירים שתמכו בכת הצבאית, שמרדה בשלטון. העותר וחבריו לקבוצה שימשו בעיקר כשליחים ועשו עבודות שונות, דוגמת עבודות ניקיון בשכונתם בהתנדבות. בהיותו בן 14 הוחזר השלטון על כנו והחל לרדוף את כל מי שהיו קשורים לכת הצבאית. כמה אנשים "נעלמו", אחרים נכלאו. בהמשך הצליח העותר לברוח באמצעות מסמכים מזויפים לקהיר, שם התגוררה אחותו הבכירה יחד עם בעלה. השניים דאגו לו לאשרה ומקום לימודים. ואולם, בשנת 2004 עזב הבעל ובאפריל 2005 עזבה אחותו של העותר. זמן קצר לאחר מכן פקע תוקפה של האשרה שלו ולא היה מי שיחדש אותה. הקשר עם משפחתו בביסאו – אביו ואחיו – ניתק זמן קצר קודם לכן ומאז לא שמע מהם.

16. אחותו של העותר קישרה בינו לבין מברחים, שהונו אותו, ובתמורה לתשלום שהעבירה להם אחותו הובטח לו כי יועבר כדין לישראל בנסיעה המאורגנת באמצעות קשרים דיפלומטיים, וכי בישראל יוכל לשהות כדין, לעבוד וללמוד. רק כאשר הועבר לחצי האי סיני, נדרש לזכור סיסמה והועבר לידי קבוצה של בדואים חמושים הבין כי מדובר בהברחה בלתי חוקית. באותה עת טרם מלאו לעותר 17 שנים.

17. ביום 20.10.2003, לאחר 28 ימים במדבר, הוברח העותר לישראל. שלושה ימים אחרי הגעתו פנה העותר בכתב אל נציבות הפליטים של האו"ם בבקשה לקבל מעמד פליט, פנייה שנדחתה רק מאוחר יותר, לאחר מעצרו. במקביל החל לעבוד בתל אביב במסעדת "מיקה" בשטיפת כלים תמורת 18 ₪ לשעה.

18. כעבור פחות מחודש, ביום 16.11.2006, נעצר העותר בתל אביב, והובא בפני ממונה ביקורת הגבולות. ממונה ביקורת הגבולות, לאחר שערך לעותר שימוע קצר, החליט ליתן נגד העותר צו הרחקה וצו משמורת.

העתק פרוטוקול שמיעת הטענות בפני ממונה ביקורת הגבולות מצ"ב ומסומן ע/3.

העתק צו ההרחקה מצ"ב ומסומן ע/4.

העתק צו המשמורת מצ"ב ומסומן ע/5.

19. ביום 16.11.2005 הובא העותר לראשונה בפני בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין. במהלך הדיון הסביר העותר לבית הדין, כי הוא סבור שצפויה לו סכנה אם ישוב למדינתו, אולם ציין, כפי שעולה מפרוטוקול הדיון, כי "אם לא תהיה ברירה אני מוכן לשוב לארצי, הגעתי מכלא לכלא". בית הדין ביקש מנציבות הפליטים של האו"ם לבחון את עניינו של העותר וקבע, כי לאור העובדה שהעותר נכנס לישראל שלא כדין אין מקום לשחררו. כן ציין בית הדין כי לא השתכנע ששהייתו שלא כדין של העותר יסודה בטעות או בתקלה שבתום לב וכי לא השתכנע כי ייצא מן הארץ במועד שייקבע לו, ואישר את צו המשמורת שניתן על ידי ממונה ביקורת הגבולות.

העתק החלטת בית הדין מיום 16.11.2005 מצ"ב ומסומן ע/6.

20. ביום 1.12.2005 פנתה גב' אמי סער ממוקד סיוע לעובדים זרים אל בית הדין לביקורת משמורת, וביקשה להורות על שחרורו של העותר ממשמורת נוכח היותו קטין. גב' סער מסרה כי מר אלבינו פרנדז, אזרח גינאה ביסאו השוהה בישראל כדין, הסכים לספק לעותר חלופת משמורת בביתו, וצירפה את תצהירו של מר פרנדזו בעניין הסכמתו לספק לעותר חלופת משמורת.

העתק פנייתה של גב' סער מיום 1.12.2005 מצ"ב ומסומן ע/7.

21. במשך למעלה מחודש לא נתקבלה החלטה כלשהי בעניינו של העותר. רק ביום 8.1.2006 התייחס בית הדין לבקשתה של גב' סער לשחרר את העותר. בהחלטה, שכותרתה "בקשת שחרור קטין לאפוטרופוס", הורה בית הדין למשרד הפנים למסור את עמדתו בדבר בקשתה של גב' סער בתוך יומיים, וכן ביקש מגב' סער להבהיר מה היא כתובתו של מר אלבינו פרנדז, האם הוא מתגורר עם אנשים נוספים, ומה היא מדינת מוצאם של הדיירים עמם הוא מתגורר.

העתק החלטת בית הדין מיום 8.1.2006 מצ"ב ומסומן ע/8.

22. ביום 9.1.2006 מסר מוקד סיוע לעובדים זרים לבית הדין את כתובתו של מר אלבינו פרננדז, ומסר כי הוא מתגורר בדירתו עם שני דיירים נוספים.

העתק הודעת מוקד סיוע לעובדים זרים מיום 9.1.2006 מצ"ב ומסומן ע/9.

23. ביום 24.1.2006 קיבל בית הדין החלטה נוספת, שכותרתה "בקשת שחרור קטין לאפוטרופוס". בהחלטתו דחה בית הדין את בקשת מוקד סיוע לעובדים זרים לשחרר את העותר להחזקתו של מר אלבינו פרננדז, וזאת מן הטעם שהוא חולק את דירתו עם שני דיירים נוספים.

העתק החלטת בית הדין מיום 24.1.2006 מצ"ב ומסומן ע/10.

24. ביום 29.1.2006 פנתה גב' שני כהן ממוקד סיוע לעובדים זרים אל בית הדין לביקורת משמורת, וביקשה פעם נוספת לשחרר את העותר לחלופת מעצר. זו הפעם התבקש בית הדין לשחרר את העותר לחלופת מעצר בביתה של גב' נורית וורגפט, אזרחית ישראל, העובדת כעיתונאית בעיתון "הארץ", שהכירה את העותר במהלך ביקוריה במתקן הכליאה "צוחר", ונאותה לאפשר לו להתגורר בביתה שבירושלים ולספק את צרכיו. לבקש צורף תצהירה של גב' וורגפט.

העתק פנייתה של גב' כהן אל בית הדין מיום 29.1.2006 מצ"ב ומסומן ע/11.

העתק תצהירה של גב' נורית וורגפט, שצורף לבקשה, מצ"ב ומסומן ע/12.

25. ביום 9.2.2006 דן בית הדין בבקשת מוקד סיוע לעובדים זרים לשחרר את העותר להשגחתה של גב' נורית וורגפט. בית הדין קבע, כי לאחר שיפגוש בגב' וורגפט יורה על שחרורו של העותר, וזאת מן הטעם שהוא מוחזק במעצר למעלה מ-60 ימים (עובדה המקימה עילת שחרור בהתאם לסעיף 13(א)(4) לחוק הכניסה לישראל), ושחרף החזקתו במעצר פרק זמן ממושך זה, לא עלה בידי הרשויות להנפיק עבורו מסמך נסיעה שיאפשר את הרחקתו מישראל, מטעמים שאינם תלויים בו (משמע – לא מתקיים הסייג לשחרור שבסעיף 13 ו(ב)(1) לחוק הכניסה לישראל). בית הדין ציין כי:

"הקטין/המוחזק שוהה למעלה מ-60 יום במשמורת ועדיין לא הורחק לארצו. ... ויודגש, הקטין הינו יליד גינאה ביסאו ולא גינאה קונקרי, ונכון למועד החלטה זו לא הגיע עדיין כל נציג רשמי של מדינתו לצורך הנפקת תעודת מעבר עבורו לצורך החזרתו למולדתו."

בין תנאי השחרור, שנקבעו על ידי בית הדין, נקבע כי על העותר להתגורר בביתה של גב' וורגפט או בקרבתו, להתייצב פעמיים בחודש במשרדי משטרת ההגירה בירושלים, ולמסור למשטרה ולמוקד סיוע לעובדים זרים דו"ח חודשי חתום על ידי גב' וורגפט, בו יעדכן את כתובתו ודרכי ההתקשרות עמו, פעילותו בישראל, והצעדים שנקט לצורך איתור קרובי משפחה וקידום יציאתו מישראל.

העתק החלטת בית הדין מיום 9.2.2006 מצ"ב ומסומן ע/13.

26. בהתאם להחלטת בית הדין, התייצבה גב' נורית וורגפט בפני בית הדין ביום 13.2.2006. במסגרת הפגישה עם גב' וורגפט שאל בית הדין מספר שאלות. בין השאר הובהר לגב' וורגפט, כי היא עליה לשתף פעולה עם הרשויות לצורך הרחקת העותר ככל שתידרש לכך. בפרוטוקול הדיון נכתב:

**”שאלה: את מודעת לכך שאת מחויבת לשתף פעולה עם רשויות ההגירה לצורך הרחקת המוחזק חזרה למולדתו?
תשובה: תסביר בבקשה.
תשובה (דן ליברטי): בכל פניה של רשויות ההגירה שנדרשת לצורך הרחקת המוחזק חזרה לארצו כגון לגשת לפגישה עם נציג רשמי זה או אחר לצורך הנפקת תעודת מעבר לגיניאה ביסאו, התייצבות בתחנת המשטרה וכו’...
תגובה (נורית וורגפט): הבנתי והסכמתי.”**

יוער כבר עתה, כי במהלך פרק הזמן שחלף מאז שחרורו של העותר לא פנו אליו או אל גב' וורגפט גורמים ממשרד הפנים או ממשטרת ההגירה, שדרשו ממנו לבצע פעולה כזו או אחרת על מנת לסייע לרשויות להנפיק עבורו מסמכי נסיעה, אשר יאפשרו את הרחקתו. לאחר שרואיין אף העותר עצמו על ידי בית הדין באותו מעמד, קבע בית הדין, כי העותר ישוחרר ממשמורת ויתגורר בביתה של גב' וורגפט שברח' הציונות 7 בירושלים. כן חזר בית הדין על תנאי השחרור שנקבעו בהחלטתו מיום 9.2.2006 (נספח ע/13 הנ"ל). בית הדין קבע, כי החלטת השחרור תהא תקפה עד ליום 13.10.2006, היום בו ימלאו לעותר 18 שנים.

העתק פרוטוקול הדיון והחלטת בית הדין מיום 13.2.2006 מצ"ב ומסומן ע/14.

27. באותו היום שוחרר העותר ממשמורת, ועבר להתגורר בביתה של גב' וורגפט, שם הוא מתגורר עד היום.

28. עוד לפני שחרורו חתם העותר, לבקשת משטרת ההגירה, על מסמכים, שנועדו לאפשר הנפקת תעודת מעבר עבורו. כמו כן, בסוף חודש ינואר 2006, בעודו במעצר, הגיע לישראל מר אלברט דה-דיקר, נציג ארגון ההגירה הבינלאומי (IOM), שהגיע לישראל לבקשת המדינה על מנת לסייע בהנפקתם של מסמכי נסיעה עבור אזרחי גיניאה קונאקרי וגיניאה ביסאו ה"תקועים" בישראל בשל העדר מסמכי נסיעה. מר דה-דיקר פגש בעותר במתקן הכליאה "צוחר", ראיין אותו והחתיים אותו על המסמכים הדרושים. העותר שיתף פעולה באופן מלא עם מר דה-דיקר, מסר לו את כל הפרטים שנתבקש למסור, וחתם על כל המסמכים, שעליהם התבקש לחתום. בנוסף, רואיין העותר במתקן הכליאה על ידי נציגי ארגון "הצלב האדום", שקיוו אף הם לסייע בעניין הנפקת מסמכי נסיעה, אולם כעבור כשבועיים הודיעו לו נציגי הארגון כי לא יוכלו לסייע בהנפקת מסמכים עבורו.

29. במהלך עשרת החודשים, בהם הוא מתגורר בביתה של גב' וורגפט, עמד העותר בכל תנאי השחרור שנקבעו לו – אחת לחודש הוגש על ידו ועל ידי גב' וורגפט דו"ח למשטרת ההגירה בדבר הפעולות שעשה לקידום הנפקת מסמכי נסיעה, הוא מתייצב כל שבועיים בתחנת משטרת ההגירה ונמנע מלעבוד שלא כדין.

העתק דף ההתייצבויות בתחנת משטרת ההגירה המעיד על התייצבויותיו של העותר מצ"ב ומסומן ע/15.

30. במהלך התקופה שחלפה מאז שוחרר ממשמורת לא פנו אל העותר משטרת ההגירה או משרד הפנים בבקשה כי יבצע פעולות מוגדרות, שנועדו לקדם את הרחקתו מישראל. אף על פי כן פעלו העותר וגב' וורגפט ככל שביכולתם כדי לקדם את הנפקתם של מסמכי נסיעה מגינאה ביסאו (לפירוט פעולות אלה ראו סעיפים 35 ו-41 שלהלן).

31. כאמור לעיל, גינאה ביסאו היא מדינה קטנה, שאין בה תשתיות מודרניות. אין לה אתר אינטרנט, שבו ניתן למצוא דרכי התקשרות עם רשויות המדינה, והפנייה בה אל הרשויות נעשית בעל פה. לפיכך, ניסיונות העותר להביא להנפקת דרכון או מסמך אחר נעשו באמצעות אנשי קשר, כמפורט בהמשך. למיטב הבנת העותר אין הוא יכול לפנות אל הרשויות בגינאה ביסאו באופן ישיר מישראל, ואולם ככל שמדינת ישראל באמצעות משרד החוץ או כל גורם אחר יצביע על דרך בה ניתן לעשות זאת, הוא יפעל כדרישתה בחפץ לב.

32. העותר, אף על פי שאין לו השכלה פורמלית של ממש, הוא אדם צמא דעת, החולם לרכוש בעתיד השכלה גבוהה במדינה אחרת. לפיכך, במהלך התקופה שחלפה מאז שוחרר למד בקורס למחשבים ובקורסים לאנגלית ומתמטיקה. בעזרת גב' וורגפט העותר עושה ניסיונות לאתר מוסד לימודים בחו"ל, בו יוכל ללמוד, והוא מתכוון לבחינות ה-TOEFL, בחינות לקביעת רמה באנגלית, שיש לעבור לצורך קבלה ללימודים בחו"ל. דא עקא, שבהעדר דרכון אין באפשרותו להרשם לבחינת ה-TOEFL ולגשת אליה, ואף אין באפשרותו להרשם ללימודים במוסד אקדמי בחו"ל. על כן יש לו אינטרס ממשי להצליח להנפיק דרכון, ומאמציו לעשות כן הם מאמצים כנים.

33. במסגרת עבודתה כעיתונאית בעיתון "הארץ" פרסמה גב' וורגפט כתבה ביום 27.10.2006, בה נפרשו קורותיו של העותר לפני הגעתו לישראל ולאחר שחרורו להשגחתה.

העתק הכתבה מיום 27.10.2006 מצ"ב ומסומן ע/16.

34. ביום 6.9.2006, בהתקרב מועד תום החלטת השחרור, שניתנה על ידי בית הדין, פנתה גב' אמי סער ממוקד סיוע לעובדים זרים אל בית הדין, ועמדה על כך שנוכח העדרם של יחסים דיפלומטיים בין ישראל לגינאה ביסאו, טרם עלה בידיו של העותר להשיג מסמכי נסיעה. לפיכך התבקש בית הדין להאריך את תקופת השחרור ממשמורת.

העתק פנייתה של גב' סער מיום 6.9.2006 מצ"ב ומסומן ע/17.

35. אל פנייתה של גב' סער צורף גם מכתבה של גב' נורית וורגפט מיום 5.9.2006, בו עמדה על ניסיונות העותר להשיג דרכון ועל הקושי לעשות כן. וכך כותבת גב' וורגפט במכתבה:

"בעניין זה, יש לציין, הקשיים גדולים. הוא בא ממדינה קטנה, בת פחות משני מיליון תושבים, שאין לה קשרים דיפלומטיים עם ישראל, בעלת תשתיות רעועות שרחוקות מלהיות מתקדמות.

לממשלה שם אין אתר אינטרנט וכל התקשרות לצורך תיעוד כלשהו, כולל חיזוש דרכון, נעשית בעל פה. במקרה של א, באמצעות אנשי קשר. משפחתו עזבה את הבירה, ביסאו, כך נודע לו מפי חבר בביסאו, שהצלחנו לשוחח עמו פעם או פעמיים. החבר סיפר שהוריו ואחיו הקטנים עזבו והבטיח לנסות לאתר אותם, אולם זמן קצר אחר כך החלה עונת הגשמים שם, ומאז כמעט בלתי אפשרי ליצור קשר טלפוני.

לא מזמן חזר לגיניאה-ביסאו בן ארצו של א' ששהה שנים מספר בישראל, ואנחנו שלחנו אתו כסף כדי שיתן לאותו חבר, על מנת להוציא דרכון לא'. מאז לא שמענו ממי מהם, ולמותר לציין שהכסף – מאה דולר – אבד. באחרונה הצליח א' לאתר כתובת אינטרנט של מכר שמתגורר בבירה וזה הבטיח להוציא לו דרכון, אם ישלח תמונות מתאימות. א' הצטלם ושלח את התמונות באינטרנט, אך התברר שאין שם אפשרות להדפיסן. כעת יישלחו התמונות באמצעות DHL (הוצאה נוספת, לא קטנה), על מנת להבטיח שיגיעו ליעדן. והוא מקווה שאותו מכר יוכל, אכן, להוציא לו דרכון.

אף על פי שא' השתלב היטב בביתי והתחבב על כל בני משפחתי, ברור וידוע לו שלא יוכל להישאר בישראל. לכן הוא הקדיש את החודשים מאז יצא מהכלא, ללימוד של קורסים למחשבים ובאחרונה הוא פנה למספר קולג'ים ומכללות בעולם, בתקווה שיתקבל ללימודים. הוא לומד כעת בקורס מיוחד כדי לעמוד בבחינה באנגלית, ה-TOEFL, הנדרש על ידי מוסדות לימוד בארה"ב ובקנדה, והוא זקוק נואשות לדרכון, שבלעדיו לא יוכל להיבחן. כמו כן, ובלי קשר למידת הצלחתו להתקבל ללימודים במקום כלשהו, הוא נחוש בדעתו שאחת היא מה תהיה החלטת בית הדין למשמורת, אין בדעתו לרדת למחתרת. הוא לא יברח ולא ינסה להסתתר כיוון שאינו מוכן לשבת שוב בכלא.

אחרי שראיתי איך הדברים עובדים (או לא עובדים) בארצו, קיים חשש גדול שהוא לא יספיק להשיג דרכון עד ה-13 באוקטובר, אז ימלאו לו 18. אשר על כן אני מבקשת להאריך את משך הזמן שניתן לו באותם תנאים: הוא ימשיך לשהות בביתי ואני אמשיך לשמש משמורנית שלו. הוא לא יעבוד ללא אישור עבודה ויחתום במשרדי מינהלת ההגירה ככל שיידרש. כל זאת, עד שיוכל לסדר את ענייניו ולעזוב את הארץ."

העתק מכתבה של גב' נורית וורגפט מיום 5.9.2006, שצורף אל פניית מוקד סיוע לעובדים זרים אל בית הדין ביום 6.9.2006, מצ"ב ומסומן ע/18.

36. ביום 19.9.2006 ניתנה החלטת בית הדין, לפיה על העותר לשוב ולפנות אל בית הדין בעניין הארכת תקופת שחרורו ביום 8.10.2006 בתוספת עדכונים בדבר ניסיונותיו להשיג תעודת מעבר.

העתק החלטת בית הדין מיום 19.9.2006 מצ"ב ומסומן ע/19.

37. ביום 3.10.2006 פנתה גב' סער ממוקד סיוע לעובדים זרים פעם נוספת אל בית הדין בבקשה להאריך את תקופת השחרור של העותר בהעדר אפשרות להשיג מסמכי נסיעה עבורו. לפנייה צורף מכתב עדכני של גב' וורגפט, בו פורטו המאמצים להשגת מסמכי נסיעה עבור העותר.

העתק פנייתה של גב' סער מיום 3.10.2006 מצ"ב ומסומן ע/20.

38. ביום 8.10.2006 ניתנה החלטת בית הדין לביקורת משמורת, בה נתקבלה בקשת העותר להאריך את תקופת שחרורו ממעצר. בית הדין ציין, כי "המשמורנית [כלומר גב' נורית וורגפט] נוקטת בצעדים אופרטיביים

להנפקת דרכון למבקש", קבע כי תנאי השחרור, שנקבעו בהחלטתו מיום 13.2.2006, יעמדו בעינם, קבע כי תקופת השחרור תוארך עד ליום 31.12.2006, והורה כי כל בקשה נוספת להארכת תקופת השחרור תוגש לממונה ביקורת הגבולות במשרד הפנים.

העתק החלטת בית הדין מיום 8.10.2006 מצ"ב ומסומן ע/21.

39. אף במהלך שני החודשים שחלפו מאז ניתנה החלטתו הנ"ל של בית הדין לא צלחו ניסיונות העותר להנפיק מסמכי נסיעה ולא חלה כל התקדמות בעניין זה. משרד הפנים ומשטרת ההגירה, מצידם, לא נקטו בפעולה כלשהי על מנת לקדם את האפשרות להנפיק מסמכי נסיעה לעותר. הם לא פנו אל העותר או אל גב' נורית וורגפט, לא דרשו כי יבצעו פעולה כזו או אחרת, ולמיטב ידיעתנו אף לא יזמו פעולות בעצמם במטרה להביא להנפקת מסמכי נסיעה עבור העותר.

40. בהעדר כל אפשרות לצאת מן הארץ ללא מסמכי נסיעה שבה ופנתה גב' אמי סער ממוקד סיוע לעובדים זרים ביום 5.12.2006 אל ממונה ביקורת הגבולות בבקשה, כי תוארך תקופת השחרור של העותר, וזאת בהתאם להחלטת בית הדין מיום 8.10.2006 (נספח ע/21 הנ"ל), לפיה כל בקשה נוספת להארכה תופנה אל ממונה ביקורת הגבולות. בפנייה הוסבר, כי מאמציו של העותר להשיג מסמך נסיעה שיאפשר לו לצאת את ישראל לא עלו יפה עד כה, וצורף לו מכתב נוסף מאת גב' נורית וורגפט.

העתק פנייתה של גב' סער מיום 5.12.2006 מצ"ב ומסומן ע/22.

41. במכתבה, שצורף לבקשה להאריך את תקופת השחרור מיום 5.12.2006, שבה גב' וורגפט ופירטה את המאמצים, שהוזכרו לעיל (סעיף 35 הנ"ל) ואף הוסיפה ופירטה את ההתפתחויות שחלו לאחר כתיבתו של המכתב הקודם. כעולה ממכתבה של גב' וורגפט, לאחר שנשלחו התמונות למכרו של העותר בגיניאה נותק הקשר עמו, וכעת העותר וגב' וורגפט אינם יודעים אלו צעדים נוספים ביכולתם לנקוט על מנת לקדם את הרחקתו. וכך כותבת גב' וורגפט לגבי המשך הניסיונות להשיג מסמכי נסיעה בתקופה שחלפה מאז כתבה את מכתבה הקודם (נספח ע/18 הנ"ל) ולאחר שליחת התמונות לחברו של העותר בגיניאה ביסאו:

"אחר כך שלחנו מאה דולר – הסכום שנדרש לתשלום אגרות ומשלוח, ומאז אנו ממתנינים. ככלל, זמן ההמתנה שם לדרכון ארוך מהמקובל, שכן הדרכונים אינם מודפסים בתחומי המדינה. ויחד עם זאת, משחלפו חודשיים נראה לנו שזמן ההמתנה ממשיך מדי, ומטרידה אף יותר העובדה שאותו ידד משפחה אינו עונה לאי-מיילים בזמן האחרון ואין לנו דרך אחרת ליצור קשר אתו."

בהמשך מכתבה מוסיפה ומתארת גב' וורגפט את מצבו של העותר ואת החשיבות האמיתית שהוא רואה בהשגתו של דרכון:

"יצוין כי הדרכון חשוב מאוד לא', באשר בלעדיו לא יוכל להמשיך בחייו. במשך חודשים הוא השקיע מאמצים בחיפוש אחר אוניברסיטה או מוסד כלשהו שיוכל לרכוש בו השכלה. הוא אף למד בקורס מיוחד לשיפור האנגלית כדי לעמוד בבחינות רמה לאוניברסיטאות בארה"ב, קנדה

ואנגליה, אבל הוא לא יכול לגשת לבחינה ולצאת מהארץ למדינה אחרת בה יוכל ללמוד ולהמשיך את חייו בלי דרכון.
במשך השנים הצליח א' לרכוש ידע מרשים בשפות, שאותן למד לרוב באופן עצמאי. מאז שוחרר מהכלא הוא למד בקורסים למחשבים ובאחרונה הוא משלים ידיעותיו בקורסים לאנגלית מתמטיקה על מנת שיוכל להצליח בבוא היום להתקבל לאוניברסיטה באחת ממדינות המערב. אף על פי שהשכלתו רצופה פערים וחורים, הוא צעיר צמא-דעת שמשקיע מאמץ מרשים בלימודיו.
האפשרות שהוא יימצא במצב שבו מצד אחד אין לו דרכון ומצד שני הוא חשוף למעצר וישיבה נוספת בכלא, נראית לי לא הגיונית ובלתי נסבלת."

העתק מכתבה של גב' וורגפט, שצורף לפנייתה של גב סער מיום 5.12.2006, מצ"ב ומסומן ע/23.

42. ביום 11.12.2006 נתקבלה תשובת ממונה ביקורת הגבולות לבקשה. בתשובה נכתב, כי "איני מוצאת לנכון להאריך את שהייתו של הנדון מעבר לתקופה שניתנה לו, במיוחד לאור היותה ארוכה ביותר". בתשובת ממונה ביקורת הגבולות לא פורט אילו צעדים מצפה משרד הפנים מן העותר לנקוט על מנת לקדם את יציאתו מן הארץ, נוכח העובדה שאין באפשרותו להשיג מסמכי נסיעה, ואף לא הובהר האם רשויות המדינה נקטו בפעולות כלשהן אל מול מדינתו של העותר במטרה לקדם את הרחקתו.

העתק תשובת ממונה ביקורת הגבולות מיום 11.12.2006 מצ"ב ומסומן ע/24.

43. ביום 12.12.2006 פנתה גב' סער ממוקד סיוע לעובדים זרים בשנית אל ממונה ביקורת הגבולות, וביקשה כי יובהר מה על עותר לעשות ביום שבו תסתיים תקופת שחרורו, בהעדר אפשרות לצאת את הארץ. גב' סער תהתה האם עליו להתייצב ביום פקיעת החלטת השחרור בתחנת המשטרה כדי להיעצר בשנית, וביקשה כי ממונה ביקורת הגבולות יבהיר כיצד, לטעמו, יהיה במעצרו המחודש של העותר כדי לקדם את הרחקתו מישראל בהתקיים תנאים אובייקטיביים, המונעים את יציאתו מהארץ.

העתק פנייתה של גב' סער מיום 12.12.2006 מצ"ב ומסומן ע/25.

44. ביום 17.12.2006 השיב ממונה ביקורת הגבולות בשלילה לפנייתה האחרונה של גב' סער. הממונה לא טרח להתייחס לשאלות שהוצגו על ידי גב' סער ולא נימק את הסירוב, אלא הסתפק בהודעה, כי "איננו מוצאים מקום להאריך שהייתו של הנדון מעבר לתקופה אשר ניתנה לו ע"י ביה"ד לביקורת משמורת ועל כן בקשתך נדחית".

העתק תשובת ממונה ביקורת הגבולות מיום 17.12.2006 מצ"ב ומסומן ע/26.

45. ביום 19.12.2006 פנה הח"מ אל בית הדין לביקורת משמורת, וביקש כי יבטל את החלטת ממונה ביקורת הגבולות שלא להאריך את תקופת השחרור של העותר. הח"מ עמד בפנייה על כך שנוכח העדרה של אפשרות כלשהי להרחיק את העותר מישראל, ההחלטה האמורה היא למעשה החלטה בדבר החזרתו של העותר למשמרת החל מיום 1.1.2007, וכי בהיותה החלטה הנוגעת למשמורת היא כפופה לביקורת שיפוטית של בית

הדין. הח"מ עמד על כך, שעילת השחרור לפי סעיפים 13(א) ו-13(ב) (1) לחוק הכניסה לישראל – היינו החזקה משך שישים ימים במעצר ללא אפשרות לגרשו ואף על פי שהוא משתף פעולה עם הרחקתו – שהביאה לשחרורו עודנה שרירה וקיימת, ועל כך שהנסיבות, שמנעו את הרחקתו מישראל בתקופה בה הוחזק במעצר, לא נשתנו. משכך, הסביר הח"מ, לא יהיה במעצרו של העותר כדי לקדם את התכלית היחידה שלשמה נועד מעצר מכוח חוק הכניסה לישראל – הרחקת המוחזק במשמורת מישראל.

העתק פניית הח"מ אל בית הדין מיום 19.12.2006 מצ"ב ומסומן ע/27.

46. ביום 21.12.2006 דחה בית הדין את בקשת הח"מ מבלי לדון בה לגופה. בית הדין שב וציין, כי בהחלטתו הקודמת הורה כי כל פנייה נוספת בבקשת הארכה תהיה אל ממונה ביקורת הגבולות, וכי אינו מוצא לנכון לבחון את החלטת הממונה. בית הדין ציין כי "מן הראוי כי מיום היעשות המוחזק לבגיר (31.12.06), תיבחן החלטת ממונה ביקורת הגבולות שלא להאריך את תקופת השחרור על ידי הערכאה המוסמכת לבקר ישירות את שיקול הדעת וסבירות ההחלטה של שר הפנים, קרי בית המשפט המחוזי בשבתו כבימ"ש לעניינים מינהליים. ... ב"כ המוחזק יפרט את מסכת טענותיו הנכוחות בפני בית המשפט המחוזי".

העתק החלטת בית הדין מיום 21.12.2006 מצ"ב ומסומן ע/28.

47. העותר, שבילה כבר כשלושה חודשים במעצר, חרד עד מאוד מן האפשרות שישוב למעצר, גם הפעם לפרק זמן שאינו ידוע מראש בהעדר אפשרות לגרשו ללא מסמכי נסיעה. מאז קבלת תשובתו הראשונה של ממונה ביקורת הגבולות, לפיה נדחית בקשתו להאריך את תקופת השחרור, סובל העותר מנדודי שינה ומכאבי ראש בלתי פוסקים. הוא אינו מסוגל להתרכז בדבר ושוכח לאכול פעמים רבות. חוסר הוודאות בנוגע לשאלת המשך חירותו אינו נותן לו מנוח.

הטיעון המשפטי

48. כאמור, משמעותה האופרטיבית של החלטת ממונה ביקורת הגבולות שלא להאריך את החלטת השחרור של העותר אינה כי העותר יגורש מישראל. בהעדר אפשרות לגרשו, משמעותה היחידה של ההחלטה היא שביום 1.1.2007 יוחזר העותר למשמורת, שלא תקדם במאום את הרחקתו מישראל. הוא ימתין במעצר פרק זמן בלתי מוגדר עד שיעלה בידי משטרת ההגירה או בידיו (אם יעלה בידיהם) להשיג מסמכי נסיעה שיאפשרו את הרחקתו.

49. פרק זמן של למעלה משנה חלף מאז נעצר העותר לראשונה. פרק זמן של למעלה משנה חלף מאז חתם על פי דרישת משטרת ההגירה על מסמכים, שנועדו לאפשר הנפקת תעודת מעבר עבורו ורואיין על ידי נציגי "הצלב האדום". פרק זמן של כאחד עשר חודשים חלף מאז נפגש על פי דרישת משטרת ההגירה עם נציגי IOM, שהגיע לישראל לצורך סיוע בהנפקת מסמכי נסיעה עבור אזרחי גיניאה ביסאו ואזרחי גיניאה קונאקרי. במהלך כל אותו פרק זמן לא עלה בידי הרשויות לקדם את הנפקתם של מסמכי נסיעה עבורו, ואם לא היה בית הדין מורה על שחרורו בהתאם לסעיפים 13(א) ו-13(ב) (1) לחוק הכניסה לישראל (ראו נספח ע/13

הנ"ל, החלטת בית הדין מיום 9.2.2006, היה מבלה את השנה האחרונה במעצר חסר תכלית וחסר תוחלת, שסופו אינו נראה באופק ושלא היה מקדם את הרחקתו. כעת, אף על פי שלא חל כל שינוי בנסיבות ולא חלה התקדמות כלשהי בהנפקתם של מסמכי הנסיעה, החליט ממונה ביקורת הגבולות, כי הגיעה השעה להחזיר את העותר למעצר " **לאור היותה** [של תקופת השחרור] **ארוכה ביותר**" (החלטת ממונה ביקורת הגבולות מיום 11.12.2006, נספח ע/24 הנ"ל). זאת אף על פי שכמו מעצרו בעבר, אף הפעם לא יהיה במעצרו כדי להביא לקידום הנפקת מסמכי נסיעה עבורו ולקידום הרחקתו מישראל.

50. זה מכבר נפסק, כי **תכליתה היחידה** של החזקה במשמורת מכוח חוק הכניסה לישראל היא מימוש הרחקתו של מי ששוהה בישראל שלא כדין:

"מטרת המעצר הנזכר בפיסקה (ג) של הסעיף היא הבטחת יציאת מי שהוצא נגדו צו גירוש מישראל, או עד לגירושו ממנה. הסמכות למעצר בנסיבות אלה הינה סמכות נלווית, הבאה להבטיח את תכלית צו הגירוש, דהיינו יציאתו או גירושו של העצור מישראל. אין המעצר בא לשרת מטרה עונשית. לצורך כך קיימת הוראה עונשית בסעיף 12(1) של החוק. הוא גם לא בא לשרת מטרת כפיה. כל מטרתו היא להבטיח את המצאותו של מי שניתן צו גירוש נגדו בהישג יד לצורך מימוש הצו, באם לא יצא את המדינה מרצונו, ועל מנת למנוע את הימלטותו מאימת הגירוש כשגירוש זה עומד להתבצע."

(בג"ץ 1468/90 בן ישראל נ' שר הפנים ואח', פ"ד מד(4) 149, 151).

51. בפסיקת בית המשפט העליון הובהר, כי הכלל שנקבע בעניין זה **בעניין בן ישראל** הנ"ל, חל אף כאשר מדובר במי שנכנסו לישראל שלא כדין או הסתננו (בג"ץ 5190/94 אל טאיי נ' שר הפנים, פ"ד מט(3) 843, 850-851).

52. בית הדין קבע בהחלטתו מיום 9.2.2006 (נספח ע/13 הנ"ל), כי מתקיימת עילת השחרור שבסעיף 13(א)(4) לחוק הכניסה לישראל, היינו כי העותר שוהה במשמורת למעלה מ-60 ימים. בית הדין אף הוסיף וקבע, כי לא מתקיים הסייג הקבוע בסעיף 13(ב)(1), כלומר כי הרחקתו של העותר אינה מתעכבת בשל חוסר שיתוף פעולה מצידו, אלא בשל העובדה כי למדינתו אין נציגות דיפלומטית בישראל, ולא הגיע לישראל נציג רשמי של המדינה לצורך הנפקת מסמכי נסיעה עבורו.

53. מאז ניתנה אותה החלטה לא חל כל שינוי בנסיבות – ישראל עדיין אינה מקיימת יחסים דיפלומטיים עם מדינת מוצאו של העותר ועדיין לא נמצאה הדרך להנפיק עבורו מסמכי נסיעה. העילה, שמכוחה שוחרר העותר, עודה מתקיימת במלוא עוזה.

54. יצוין, כי לפני ימים אחדים נפסקה בבית המשפט העליון הלכה, הנוגעת לעילת השחרור מכוח סעיף 13(א)(4) לחוק הכניסה לישראל (החזקה במשמורת פרק זמן העולה על 60 ימים) שמכוחה שוחרר העותר. בית המשפט העליון פסק, כי כאשר נבחנת שאלת התקיימותה של עילה זו בעניין שוהה שלא כדין, שהוחזק במעצר למעלה מ-60 ימים, ונבחנת השאלה האם הרחקתו נמנעת בשל חוסר שיתוף פעולה מצידו, יש לבחון שני אלמנטים. ראשית, יש לבחון האם ההרחקה נמנעת בשל התנהגותו של המוחזק עצמו; ושנית, יש לבחון האם המדינה עושה כל שנדרש וניתן לעשות כדי לקדם את ההרחקה. בהתאם לפסק הדין האמור, **די בכך שאחד משני התנאים אינו מתקיים כדי להקים עילה לשחרור**. ובלשון בית המשפט:

"מאחר שהארכת המישמורת של מי שמונע את הרחקתו משמעותה פגיעה מתמשכת בחירותו של אדם, נדרש פיקוח ומעקב מתמידים על מידת ההצדקה שבהמשך משמורת זו בנתונים הפרטניים של המקרה. אחריות זו מוטלת בעיקרה על הממונה על ביקורת הגבולות, ועל בית הדין למשמורת. במסגרת ביקורת זו יש לבחון מעת לעת **האם אמנם התנהגותו של המוחזק במשמורת עדיין מונעת או מעכבת את הרחקתו**; ומצד השני – **האם המדינה עושה מצידה את כל הנדרש והניתן כדי לבצע את ההרחקה**, והאם ניתן לבצע גם בלא שיתוף הפעולה של המוחזק במשמורת. **מקום שלא מתקיים אחד מתנאים אלה**, על הגורם המוסמך לשקול את שחרור המוחזק בערובה, תוך התניית השחרור בתנאים ראויים שיגשימו את מטרת השחרור תוך פגיעה פחותה ככל הניתן בחירותו האישית, ותוך התחשבות במדיניות העומדת ברקע הסדר המשמורת - להביא להרחקת השוהה שלא כדין מגבולות הארץ בהקדם ככל הניתן".

(בר"ם 696/06 אלקנוב נ' בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין, פסק דין מיום 18.12.2006, פסקה 22 לפסק הדין, ההדגשות הוספו).

55. באשר ל**אלמנט הראשון** – כפי שהובהר, לא התנהגותו של העותר היא שמונעת את הרחקתו. העותר עשה כל שנדרש על ידי הרשויות לצורך קידום הנפקת מסמכי נסיעה עבורו. לא היה דבר שנדרש לעשותו ולא עשה. עוד בהיותו במשמורת חתם על כל המסמכים, עליהם דרשה משטרת ההגירה כי יחתום. עוד בהיותו במשמורת רואיין על ידי מר אלברט דה-דיקר, נציג ארגון ההגירה הבינלאומי (IOM), שהגיע לארץ במטרה לסייע בהנפקת מסמכים עבור עצורים שלמדינותיהם אין קשרים דיפלומטיים עם ישראל, השיב על כל שאלותיו, שיתף עמו פעולה באופן מלא וחתם בפניו על כל המסמכים עליהם התבקש לחתום. עוד בתקופת מעצרו רואיין על ידי נציגו ארגון "הצלב האדום" ושיתף עמו פעולה באופן מלא. חרף העובדה שמאז מועד שחרורו לא דרשו ממנו משטרת ההגירה או משרד הפנים לבצע פעולה כלשהי לקידום הרחקתו מישראל, פעלו העותר וגב' נורית וורגפט, אצלה הוא מתגורר, במרץ לקידום הנפקתם של מסמכי נסיעה עבורו ועשו כל שאלא ידם לקידום מטרה זו, תוך השקעת סכומי כסף ניכרים (ראו סעיפים 35 ו-41 הנ"ל, וכן מכתביה של גב' וורגפט המפרטים את פעולותיהם של השניים להשגת מסמכי נסיעה (נספחים ע/18 ו-ע/23 הנ"ל)). בית הדין אף הוא עמד על כך בהחלטתו מיום 8.10.2006, וציין כי "**מתוכן הבקשה עולה כי המשמורנית** [כלומר גב' וורגפט] **נוקטת צעדים אופרטיביים להנפקת דרכון למבקש**" (נספח ע/13 הנ"ל).

56. העותר ביצע כל דרישה שהוצגה בפניו על ידי הרשויות, וכך יעשה גם בעתיד. כל פעולה מוגדרת, שיתבקש לעשות על ידי הרשויות, יבצע. אין כל יסוד לטענה, ככל שתישמע טענה כזו מצד המשיב, כי התנהגותו של העותר היא המונעת את הנפקתם של מסמכי נסיעה והיא המעכבת את הרחקתו מישראל.

57. ובאשר ל**אלמנט השני** – כאמור בפסק דינו של בית המשפט העליון בבר"ם 696/06 הנ"ל, כאשר נבחנת השאלה האם מתקיימת עילת שחרור מכוח סעיף 13(א) (4) לחוק הכניסה לישראל, יש לבחון "**האם המדינה עושה מצידה את כל הנדרש והניתן כדי לבצע את ההרחקה**" (שם, פסקה 22 לפסק הדין). המדינה לא הצביעה על פעולה כלשהי שנעשתה על ידה. משטרת ההגירה החתימה את העותר בסמוך לאחר מעצרו על מסמכים סטנדרטיים, שנועדו להנפקת תעודת מעבר שתאפשר את גירושו מישראל. לא ברור מה עשתה המדינה עם מסמכים אלה, וכיצד פעלה לקידום הרחקתו מישראל. המדינה לא הצביעה על פנייה רשמית באמצעות משרד החוץ או כל גורם אחר אל גיניאה ביסאו במטרה לקדם את עניינו של העותר. היא אף לא

הצביעה על פניות חוזרות אל נציג ארגון ההגירה הבינלאומי (IOM), שביקר בישראל בראשית השנה כדי לברר היכן עומד הטיפול בעניינו של העותר.

58. יתר על כן, חרף העובדה שבית הדין הבהיר לעותר ולגב' נורית וורגפט בעת שראיין אותם ביום 13.2.2006 עובר לשחרור העותר, כי יהיה עליהם לקיים כל דרישה של משטרת ההגירה ומשרד הפנים ולשתף פעולה עמם, לא טרחו שני גורמים אלה לבקש מן העותר לבצע פעולה כזו או אחרת האמורה לקדם את הרחקתו מישראל. זאת אף על פי שלא חסרו לרשויות הזדמנות לעשות כן – מקום מגוריו של העותר ידוע להם היטב, והעותר מתייצב במשרדי משטרת ההגירה אחת לשבועיים.

59. ואולם ממונה ביקורת הגבולות, שעה שדן בבקשתו של העותר להאריך את תקופת שחרורו ממעצר, כלל לא טרח לבחון את השאלות הנדרשות – האם העיכוב ביציאתו מישראל נובע מהתנהגותו של העותר והאם המדינה עושה את כל המאמצים הנדרשים.

60. עינינו הרואות, כי בעניינו מתקיימים שני התנאים גם יחד – מצד אחד לא התנהגותו של העותר היא שמונעת את הרחקתו, ומצד שני המדינה לא הצליחה להצביע על כך שהיא עושה את כל שניתן מצידה כדי להביא להנפקתם של מסמכי נסיעה עבור העותר ולאפשר את הרחקתו.

61. במצב דברים זה, עילת השחרור עליה ביסס בית הדין את החלטתו מיום 9.2.2006 (נספח ע/13 הנ"ל) שרירה וקיימת, ועל כן לא ניתן להצדיק את החלטת ממונה ביקורת הגבולות שלא להאריך את תקופת השחרור ולעצר את העותר מחדש.

62. עילת השחרור, המנויה בסעיף 13(א)4 לחוק הכניסה לישראל – שחרור מוחזק ממשמורת לאחר שהוחזק למעלה מ-60 ימים ושהרחקתו אינה מתעכבת מפאת התנהגותו שלו – מביאה לידי ביטוי את העיקרון שהוצג לעיל, לפיו תכליתה היחידה של ההחזקה במשמורת היא קידום ההרחקה מישראל, ובהעדר אפשרות להרחיק אין מקום להוסיף ולהחזיק אדם במשמורת. היא מאזנת בין האינטרס של הרחקת שוהים שלא כדין מישראל לבין זכות היסוד החוקתית לחירות. היא קובעת את האיזון, לפיו בחלוף למעלה מ-60 ימים, בהם לא עלה בידי המדינה להרחיק מוחזק שלא בשל התנהגותו שלו, תנקוט המדינה בצעדים שאינם כה דרסטיים כמו שלילת חירותו של אדם, וזאת על מנת לקדם את הרחקתו.

63. העותר, כפי שחזרנו והדגשנו, מקבל את הדין ואינו מתנגד לעזוב את ישראל כאשר יונפקו עבורו מסמכי נסיעה. הוא מקיים את כל התנאים שנקבעו בהחלטת השחרור בעניינו, מתייצב במשטרה אחת לשבועיים ומתגורר בכתובת שנמסרה לרשויות – ביתה של גב' נורית וורגפט שברח' הציונות 7 בירושלים. בנסיבות אלה, ככל שיהיה צורך לאתר אותו לצורך קידום הרחקתו מישראל, לא יהיה כל קושי לעשות כן (וכאמור, במהלך עשרת החודשים שחלפו מאז שוחרר, איש לא פנה אל העותר בדרישה כי יבצע פעולה כלשהי לצורך הרחקתו).

64. משמעות אי הארכת תקופת שחרורו של העותר תהיה החזרתו למעצר. בהעדר אפשרות להרחיקו משמעות הדבר היא כי הוא יוחזק במעצר פרק זמן ארוך נוסף, ואז, בחלוף 60 ימי מעצר נוספים, יצטרפו שוב הממונה על ביקורת הגבולות ובית הדין לשקול את שחרורו מכוח סעיף 13(א)(4) לחוק הכניסה לישראל. בחינת מכלול הנסיבות מצביעה על כך שכבר היום עילת שחרור זו מוסיפה ומתקיימת.

65. נראה, כי לשיטת המדינה בידי העותר "דרך סודית" שאינה ידועה לה להשיג מסמכי נסיעה או להתפוגג אל חלל האוויר ולפטור את מדינת ישראל מנוכחותו. במקום בו לא הצליחו "הצלב האדום" וארגון ההגירה הבינלאומי (IOM) ובמקום בו לא הצליחה המדינה (ככל שעשתה ניסיון כלשהו), שלרשותה עומדים מגוון דרכים ליצור קשר עם גורמים שונים בחו"ל באמצעות משרד החוץ ובאמצעות שגרירויותיה, מצפה המשיב, כי העותר, נער חסר השכלה שזה מקרוב מלאו לו 18 שנים, ינחל הצלחה רבה יותר. ומשהעותר אינו מצליח במקום בו כשלה המדינה, דינו, לשיטת המשיב, לשוב למעצר לפרק זמן בלתי מוגדר.

66. לאור כל האמור, יתבקש בית המשפט להורות למשיב כמבוקש בראש עתירה זו, ולהשית עלו את הוצאות העתירה.